

PROF. DR THEODORE THOMAS KOZŁOWSKI
ZAGRANICZNY CZŁONEK HONOROWY POLSKIEGO TOWARZYSTWA
BOTANICZNEGO

Na 45 Zjeździe Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Lublinie zaprezentowano listę zagranicznych członków honorowych. Godnością jednego z nich został wyróżniony Prof. dr T. T. Kozłowski obecnie dyrektor Biotronu i profesor Wydziału Leśnego Uniwersytetu Wisconsin w Madison. Ten wybitny uczony polskiego pochodzenia położył ogromny wkład w rozwój nauk botanicznych a szczególnie badań z zakresu fizjologii drzew w świecie.

Z dorobku naukowego jaki opublikował Prof. dr T. T. Kozłowski wynika szeroki zakres jego zainteresowań i dokonań w zakresie fizjologii drzew dla potrzeb leśnictwa, ochrony środowiska przyrodniczego, dendrologii i ogrodnictwa. W przeszło 30-letniej pracy naukowej licząc od chwili obrony rozprawy doktorskiej w 1947 roku na Duke University w Durham (Północna Karolina) Profesor Kozłowski wydrukował do końca 1981 roku samodzielnie lub wspólnie z uczniami i współpracownikami przeszło 400 publikacji z zakresu fizjologii drzew. Większość z nich oparta jest na wynikach eksperymentalnych badań wykonanych w okresach pracy Profesora na kilku uniwersytetach amerykańskich. Ogromna większość publikacji przypada na okres pracy Profesora na Uniwersytecie Wisconsin w Madison.

Prof. dr T. T. Kozłowski napisał samodzielnie lub był redaktorem 23 obszernych książek i monografii opublikowanych w większości przez wydawnictwo Academic Press. Książki te są dzisiaj podstawowymi dziełami, którymi posługują się pracownicy naukowci i studenci wielu krajów świata reprezentujących podstawowe dziedziny nauk botanicznych.

Profesor Kozłowski rozpoczął swoją twórczość naukową bezpośrednio po zakończeniu II-giej wojny światowej. W czasie sześcioletnich studiów na Uniwersytecie w Durham (po ukończeniu pracy magisterskiej — do uzyskania stopnia doktora) pod kierunkiem wybitnego fizjologa roślin Prof. dr P. J. Kramera wykonał pracę doktorską. Okres studiów doktoranckich pod przewodnictwem tak światowego nauczyciela był na pewno przełomowym momentem w życiu młodego naukowca. Na Duke University ukształtował się jego kierunek badawczy zmierzający do poznawania i wyjaśniania procesów fizjologicznych zachodzących w tkankach roślin drzewiastych.

Owocem pracy Prof. dr T. T. Kozłowskiego w Durham, a potem przez dziesięć lat na Uniwersytecie stanu Massachusetts była wydrukowana w 1960 roku wspólnie z Prof. dr P. J. Kramerem książka pt. „Physiology of Trees”. Ta monograficznie opracowana publikacja była na owe czasy zbiorem wszystkich znanych wyników badań z zakresu fizjologii drzew. Zaraz po ukazaniu się została przetłumaczona na język rosyjski w Moskwie oraz na język portugalski w Lizbonie. Nowe uzupełnione wydanie książki opracowanej przez P. J. Kramera i T. T. Kozłowskiego o nieco zmienionym tytule: „Physiology of Woody Plants” zostało wydrukowane w 1979 roku przez Academic Press.

Dziesięcioletni okres pracy na Wydziale Botaniki Uniwersytetu stanowego Massachusetts Profesor Kozłowski poświęca w dużej mierze badaniom procesów wzrostowych oraz wykonuje badania zmierzające do poznania procesów związanych z gospodarką wodną liściastych i iglastych gatunków drzew. W tym okresie publikuje kilkadziesiąt artykułów przedstawiających ważniejsze wyniki swych badań. Pod jego kierownictwem na stanowisku dziekana Wydziału Botaniki wykonano kilkanaście prac magisterskich i doktorskich.

W 1958 roku Profesor Kozłowski rozpoczyna pracę na Uniwersytecie stanu Wisconsin w Madison. Ten okres pracy, aż do chwili obecnej na Uniwersytecie w Madison można zaliczyć do wyjątkowo owocnych, a ze względu na dokonania naukowe nie mający chyba podobnych przykładów w innych dziedzinach nauk przyrodniczych, a w botanice w szczególności. W początkowym okresie pracy Profesor organizuje Wydział Leśny Uniwersytetu w Madison. W latach 1961—64 jest dziekanem Wydziału, a jednocześnie organizatorem szeroko znanych i słynnych dziś w świecie laboratoriów fizjologii i fitopatologii drzew na tym Uniwersytecie.

Jako Profesor Wydziału Leśnego, a obecnie także dyrektor Biotronu na Uniwersytecie w Madison Profesor T. T. Kozłowski prowadzi intensywne badania z zakresu fizjologii drzew rozszerzając je w latach 1970—75 o badania nad procesami fizjologicznymi roślin drzewiastych będących pod wpływem różnego rodzaju stresów, a szczególnie szkodliwego działania skażonego środowiska zanieczyszczeniami przemysłowymi.

W Madison zostają opracowane i wydrukowane kolejne monografie, w których Profesor Kozłowski jest samodzielnym autorem lub głównym redaktorem. W 1962 roku Profesor Kozłowski jest redaktorem i współautorem monograficznej książki „Tree Growth”. W latach 1964 i 1965 przygotowuje kolejną publikację „Water Metabolism in Plants”, która zostaje wydrukowana w Nowym Jorku i Tokio. W tym okresie Profesor Kozłowski jest już w świecie znanym fizjologiem drzew, czego dowodem są liczne zaproszenia na wykłady do znanych uniwersytetów, a wśród nich w ramach stypendium badawczego Fulbrighta zostaje zaproszony do prowadzenia wykładów na Uniwersytecie w Oxfordzie.

W 1968 roku zostają wydrukowane przez Academic Press pierwsze dwa tomy monograficznego dzieła „Water Deficits and Plant Growth”. Jako główny redaktor tej serii wydawniczej Profesor Kozłowski skupia opracowania najwybitniejszych w świecie fizjologów, biochemików, fitopatologów i biologów. I tak w następujących latach powstają kolejne tomy tej serii: tom III w 1972, IV w 1976 i V w 1978,

VI w 1981 r. Książki te wydawane w dużych nakładach są zbiorem dotychczasowych wyników badań i opisem wiedzy nad procesami związanymi z gospodarką wodną roślin.

Dwa tomy książki „Growth and Development of Trees”, wydrukowane w 1971 roku należą do najcenniejszych osiągnięć Profesora Kozłowskiego. Przedstawiono w nich charakterystykę ważnych cech wzrostu roślin drzewiastych w czasie ich cyklu rozwojowego. Wyczerpująco podano stan wiedzy z zakresu ekologii i fizjologii, który dotyczy wzrostu drzew. Wyjaśniono zmiany strukturalne, które mają miejsce w czasie rozwoju drzew z uwzględnieniem zarówno młodocianych jak starszych etapów ich życia. Określono wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na przebieg procesów odpowiedzialnych za wegetatywny i reproduktywny wzrost roślin drzewiastych.

W 1972 roku Profesor T. T. Kozłowski otrzymuje jedno z największych wyróżnień, jakie są przyznawane profesorom uniwersyteckim w USA. Dostępuje zaszczytu wyróżnienia nazwiskiem wybitnego uczonego tegoż Uniwersytetu, fitopatologa Profesora A. J. Rikera.

W latach 1972 do 1978 Profesor Kozłowski jest twórcą szeregu ważnych książek z zakresu biologii nasion, ekologii i fizjologii ektomykoryzy, ektofizjologii roślin tropikalnych, reakcji roślin na zanieczyszczenia przemysłowe i reakcji roślin na stresy środowiska. Podobnie jak każda z poprzednich książek wyróżniają się one szczegółowym przedstawieniem dotychczasowych wyników badań z różnych dziedzin dyscyplin botanicznych oraz zawierają wyczerpujące, aktualne spisy literatury światowej.

Ogromna wiedza botaniczna Profesora Kozłowskiego zadecydowała o objęciu przez niego w 1978 roku stanowiska dyrektora Biotronu Uniwersytetu w Madison. To znane w świecie laboratorium badawcze nad roślinami i zwierzętami znalazło w osobie Profesora wybitnego uczonego, który w przyszłości przysporzy znacznych sukcesów tej placówce naukowej.

W październiku 1978 roku Profesor Kozłowski otrzymuje doktorat honoris causa na Katolickim Uniwersytecie w Louvain w Belgii. W przemówieniu promocyjnym wybitny europejski botanik Profesor P. Andre podkreślił ogromne zasługi jakie przyniosła dotychczasowa praca naukowa Profesora Kozłowskiego dla botaników całego świata, a szczególnie dla krajów rozwijających intensywnie gospodarkę leśną. Większość nauk leśnych opiera się obecnie na teoretycznych podstawach wypracowanych przez Profesora Kozłowskiego. Powodzenia i osiągnięcia w ponownym zalesieniu stref objętych nadmierną suszą w świecie są w dużej mierze zasługą Profesora w wyniku jego badań nad odpornością drzewiastych gatunków roślin na suszę.

Spośród naukowych i organizacyjnych osiągnięć Profesora T. T. Kozłowskiego nie sposób pominąć jego zasług w wychowaniu i kształtowaniu licznych rzesz młodych pracowników naukowych. Pod kierunkiem Profesora wykonano wiele prac magisterskich i doktorskich. W laboratorium w Madison każdego roku przebywają na różnego rodzaju stażach i stypendiach pracownicy naukowcy z wielu krajów świata. Dla każdego z nich praca pod kierunkiem Profesora jest szczególnym wyróżnie-

niem i ma wpływ na przyszłe badania młodych adeptów nauk biologicznych.

Trudno wyczerpująco przedstawić tak wyjątkowy i owocny w świecie dorobek naukowy w zakresie nauk botanicznych jednego skromnego człowieka. Profesor T. T. Kozłowski jest powszechnie znanym i cenionym wybitnym uczonym, podkreślającym wszędzie swoje polskie pochodzenie. Do jego laboratorium przyjeżdżają na konsultację uczeni z Polski, dla których Profesor jest wzorem wielkiego uczonego oraz pracowitego i skromnego człowieka. Z wieloma polskimi naukowcami utrzymuje stały kontakt korespondencyjny służąc zawsze dobrą radą i pomocą. W 1975 roku po raz pierwszy Profesor Kozłowski odwiedził nasz kraj zapoznając się z osiągnięciami nauk botanicznych w kilku instytucjach badawczych. Dla dwóch polskich naukowców zorganizował roczny staż w laboratorium w Madison, a dla kilku innych aktywnie pomagał w uzyskaniu takich stypendiów.

Ryszard Siwecki